

štúdie

Grófi zo Svätého Jura a Pezinka za vlády Mateja Korvína a Vladislava II. Jagelovského

Daniel Gahér

Po smrti Ladislava Pohrobka museli svätójurskí a pezinskí grófi prehodnotiť svoju politickú orientáciu, pretože mladý kráľ nezanechal po sebe potomka. Na jednej strane stáli Huňadyovci, ktorí boli reprezentovaní Alžbetou Siládiovou, vdovou po bývalom gubernátorovi Jánovi Huňadym.¹ Druhú stranu tvorila veľmožská klika na čele palatínom Ladislavom z Gorjan. Spečatením dohody medzi oboma stranami mal byť sobáš Mateja Korvína s palatínovou dcérou. Sobáš sa však neuskutočnil, pretože Matej sa ešte pred návratom do Uhorska zasnúbil s dcérou Juraja Poděbradského, Katarínou. Matej Huňady bol presadený väčšou časťou šľachty za uhorského kráľa. Nároky na trón si však robil aj cisár Fridrich III., ktorý mal okrem stúpenčov zo západného Uhorska v ruke tromf, a tým bola uhorská koruna. Začal sa boj o pozície a o podporu magnátov.²

Matej Korvín hľadal oporu svojej moci aj na strane magnátov. Hoci boli grófi stúpencami jeho protivníka cisára Fridricha, už necelé dva mesiace po Matejovom zvolení za uhorského kráľa, potvrdil mladý Huňady grófov Jána III. a Žigmunda vo funkciách kapitánov Skalice a Trnavy.³ Za vykonávanie tejto funkcie im dal kráľ sumu 24 000 zlatých, ktoré im mali byť postupne splácané. Táto čiastka sa mala použiť na zlepšenie obrany oboch kráľovských miest.⁴ Kráľ Matej si takto chcel zabezpečiť vernosť grófov. Pragmaticky postupoval aj pri obsadzovaní šľachticov do krajinských úradov. V júli bol Ladislav z Gorjan zbavený postu palatína a na jeho miesto bol menovaný Michal Orság, ktorý zastával tento post až do svojej smrti v roku 1484.

¹ Ján Huňady zomrel na mor 11. augusta 1456, tri týždne po tom, čo zvíťazilo uhorské vojsko nad Osmanmi pri Belehrade.

² KOLLER, Heinrich – HEINIG, Paul-Joachim – NIEDERSTÄTTER, Alois. (eds.) *Regesten Kaiser Friedrichs III.* Heft 18 (1458-1463). Wien – Weimar – Köln : Böhlau Verlag, 2004, pag. 72-74, num. 37. Pozri viac ku súpereniu medzi kandidátmi HALLER, ref. 5, s. 119-123.

³ Stalo sa tak už 12. marca – Magyar Országos Levéltár Budapest, Diplomatikai levéltár (Maďarský krajinský archív, Zbierka stredovekých listín – ďalej iba **DL**) DL 15.220 (1458 III 12).

⁴ Ihneď mali dostať grófi 200 zlatých. Do 16 dní mal kráľ nechať grófom v Ostrihome u arcibiskupa alebo jeho úradníka 1 800 zlatých a rovnako neskôr (na Turíce) 4 000 zlatých. Zvyšných 18 000 zlatých mali dostať z tridsiatkovej stanice v Bratislave do štyroch rokov. Matej ich mal nechať fungovať v týchto mestách, kým by sa stanovená suma nesplatila – DL 15.220 (1458 III 12).

Napriek všetkým Matejovým snahám o pripútanie si grófov na svoju stranu sa koncom augusta 1458 cisár Fridrich s grófmi zmieril.⁵ Na reakciu Matejovho tábora nemuseli dlho čakať. Začiatkom septembra Fridrich informoval viedenskú mestskú radu o požiari pri sídle grófov v Óváre (Altenburgu) a ďalších ťažkostiach.⁶ Ešte v polovici septembra napísal gróf Žigmund z Óváru viedenskej mestkej rade o plánovanom príchode cisára Fridricha do Viedne a o vyplatení za spomenuté škody.⁷ K ničeniu grófskych majetkov pravdepodobne došlo pri vojenskom strete cisárskych vojakov s vojakmi Michala Siládiho podporujúcich Mateja Korvína.

Matej Korvín si však nebol istý podporou niektorých magnátov, pretože 10. februára 1459 pod prisahou prisľúbil protekciu a zachovanie starých práv, privilégií a prerogatív magnátom a biskupom za ich osvedčenie vernosti.⁸ Avšak grófi zo Svätého Jura a Pezinka zostali aj naďalej verní cisárovi Fridrichovi. Dňa 17. februára 1459, teda iba o týždeň neskôr, si viacerí magnáti zvolili za uhorského kráľa cisára Fridricha III. Habsburského.⁹ Medzi aktérmi voľby boli grófi Ján III., Žigmund, Juraj III., Ladislav IV. a ďalší predstavitelia magnátov na čele s Ladislavom z Gorjan, ktorý bol zosadený Matejom Korvínom z postu palatína. Do skupiny najvýznamnejších stúpcov Fridricha patrila napríklad aj slavónsky bán Mikuláš z Iloku.

Za svoju vernosť dostali grófi od Fridricha 19. júna 1459 erbovú listinu.¹⁰ Fridrich v ňom vymenoval činy grófov, ktorých v listine nazval svojimi radcami¹¹: *„naším milým a verným radcom...vás, hore zmienených Juraja, Jána a Žigmunda, za to, ako ste sa až doteraz vždy zachovali a robili, vás hodláme primerane odmeniť...“* V listine ďalej zdôraznil vojenské činy grófa Žigmunda: *...A najdôležitejšie ty, veľkomožný a urodzený Žigmund, nešetriac seba ani svoje majetky, v stálosti úplnej a čistej viery, nepocitujúci ani najmenší*

⁵ HALLER, Brigitte. Kaiser Friedrich III. und die Stephanskronen. In *Mitteilungen des österreichischen Staatsarchivs*, roč. 26, 1973, s. 128.

⁶ UHLIRZ, Karl (ed.). *Quellen zur Geschichte der Stadt Wien* (ďalej iba *QGSStW*). II. Abteilung. Regesten aus dem Archive der Stadt Wien. III. Band. Verzeichnis der Originalkunden des Städtischen Archives 1458 – 1493. Wien : Verlag und Eigenthum des Alterthums-vereines zu Wien, 1904, pag. 15, num. 3812.

⁷ *QGSStW* II/3, pag. 16, num. 3816.

⁸ Slovenský národný archív, Listiny Erdödy (1216 – 1805), sign. 62 (tranzumpt listiny kráľa Mateja z 18. storočia) – [online] Dostupné na internete: <<http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/SK-SNA/LErd/62/charter>>

⁹ Fridrich mal vo vlastníctve uhorskej kráľovskej insignie už od roku 1440. Matej Korvín bol nimi korunovaný až 29. marca 1464. Pre zoznam šľachticov, ktorí zvolili 17. februára cisára Fridricha III. za uhorského kráľa pozri listinu – [online] Dostupné na internete: <http://lehre.hki.uni-koeln.de/monasterium/pics/AT-OeStA-HHStA/AUR/HHStA_14590217_AUR_r.jpg>; WISSGRILL, Franz Karl. *Schauplatz des landsässigen Nieder-Oesterreichischen Adels vom Herren und Ritterstande vom dem XI. Jahrhundert an, bis auf jessige Zeiten III*. Wien : Johan Karl Schuenber, 1797, s. 255; HALLER, ref. 5, s. 126.

¹⁰ *DL* 15.371 (1459 VI 19); TELEKI, József (ed.). *Hunyadiak kora Magyarországon* (ďalej iba *TELEKI*) X. Pest : Emich Gusztáv könyvnyomdája, 1853, pag. 621-625, num. 305.

¹¹ Išlo o Juraja III. a jeho synov, Žigmunda a Jána III.

strach z prenasledovania a násilia od kohokoľvek, si pri potláčaní našich nepriateľov a odporcov pohrdol nebezpečenstvom smrti. Naposledy v tomto roku¹² si svojimi neobyčajnými a zmužilými skutkami vzídenými zo vznešenosti tvojej duše a srdca, aj viacerými vojenskými činmi si sa ako najskvelejší a neohrozený bojovník rytierskym spôsobom vrhol proti vojsku našich nepriateľov, ktorých šik sa rozprestieral doďaleka. Za pomoci najvyššieho si tento šik prerazil a našich nepriateľov si obrátil na útek ...ako hlavný vojvodca a kapitán nášho vojska.“¹³ Ďalej sa v listine popisuje samotný erb, ktorý im z vďaky za ich činy polepšil: „...sme sa rozhodli váš dedičný erb, teda modrý štít so zlato-červenou hviezdou a na ňom položenou turnajovou prilbicou ozdobenou prikrývadlami rovnako zlatej a červenej farby, ešte viac okrášliť, pre väčšiu dôstojnosť a slávu vášho domu tak, že odteraz na večné časy bude na prilbici položená zlatá koruna na spôsob cisárskeho diadému so zväzkom pávích pier, ktorý je umiestnený na vrchole koruny...“¹⁴ Okrem erbu získali aj právo pečatiť červeným voskom a raziť mince.¹⁵ Dňa 1. októbra 1459 potvrdil cisár Fridrich (v listine sa tituluje aj ako uhorský kráľ) právo raziť mince v takej razbe, jemnosti a hodnote ako boli cisárovi vtedajšie peniaze.¹⁶

Na začiatku decembra 1459 dal gróf Ján sprievodný list (*salvus conductus*) panošovi Jánovi Benkovi a Ladislavovi Erdőhátymu z Drieňovej a ich sprievodu na cestu k nemu do Trnavy, kde sa mali rozprávať o bližšie nešpecifikovaných dôležitých veciach.¹⁷ Listina je okrem obsahu zaujímavá aj tým, že bola napísaná ako prvá písomnosť grófov v slovakizovanej češtine. O Jánovi Benkovi vieme, že patril do skupiny podporovateľov grófov zo Svätého Jura a Pezinka proti kráľovi Matejovi. Išlo zrejme o prejednanie zmluvy, ktorý uzavrel 10. januára nasledujúceho roku Henrich Šmikovský zo Žďáru s huňadyovským táborom – sedmohradským vojvodom Sebastiánom z Rozhanoviec, Jánom Pangrácom zo Sv. Mikuláša a Gašparom zo Slopnej.¹⁸ Medzi členmi tejto dohody bol aj spomenutý Ladislav Erdőhátý s bývalým bratríckym veliteľom Jánom Kerským, ktorý bol v službách Henricha Šmikovského.

¹² Koncom februára 1459 sa gróf Žigmund zúčastnil bitky v Zadunajsku.

¹³ LUKAČKA, Ján. Cisár Fridrich III. polepšuje grófov zo Svätého Jura a Pezinka ich starý rodový erb. In LUKAČKA, Ján (ed.). *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov VI : Pod osmanskou hrozbou*. Bratislava : Literárne a informačné centrum, 2004, s. 61-62. Listina je vydaná v latinskom origináli v TELEKI X, pag. 621-625, num. 305.

¹⁴ LUKAČKA, ref. 13, s. 61-63.

¹⁵ ILA, Bálint. A szentgyörgyi és bazini grófok birtokainak kialakulása. In *Turul*, 41, 1927, s. 52-53.

¹⁶ DL 15.405 (1459 X 1).

¹⁷ DL 24.543 (1459 XII 2); KNIEZSA, István (ed.). *Stredoveké české listiny/Középkori cseh oklevelek*. Budapest : Akadémiai kiadó, 1952, pag. 13-14, num. 4. Henrich Šmikovský mal so skupinou bratříkov v držbe niektoré majetky v Nitrianskom komitáte (Veľké Kostolany).

¹⁸ *Tamže*, pag. 14-16, num. 5.

Gróf Žigmund sa v januári 1460 objavil po boku slavónskeho bána Jána z Witovca ako hlavný veliteľ cisára Fridricha vo vojenských operáciách proti grófovi Jánovi z Görzu.¹⁹ Začiatkom apríla 1460 sa vzdal gróf Žigmund hradu Falkenstein v Dolnom Rakúsku (neďaleko moravských hraníc) a prenechal ho za finančnú odplatu bratovi cisára Fridricha III., rakúskemu vojvodovi Albrechtovi Habsburskému.²⁰ Na konci toho istého roku gróf Žigmund potvrdil cisárovi Fridrichovi, že prijal 4 000 funtov²¹ fenigov za hrad a panstvo Falkenstein.²²

Gróf Žigmund ako skúsený vojenský veliteľ v službách cisára Fridricha III. Habsburského predstavoval pre mladého uhorského kráľa Mateja Huňadyho veľkú hrozbu. Matejovým cieľom bolo, aby gróf zmenil svoj postoj a nebojoval proti nemu. Vhodná príležitosť na zmierenie nastala po smrti bývalého palatína Ladislava z Gorjan († 1459), ktorý bol súperom Mateja Korvína počas boja o uhorský trón. Na znak zmieru daroval Matej grófovi Žigmundovi začiatkom roku 1460 hrad Devín predtým patriaci Ladislavovi z Gorjan, a to aj napriek tomu, že Ladislavov syn a právoplatný vlastník hradu Jób sa proti takémuto postupu sťažoval.²³ Mladý Huňady sa takto vysporiadal s potomstvom bývalého palatína Ladislava z Gorjan. Príčina takéhoto rázneho jednanie kráľa spočívala v tom, že bývalý palatín mal prsty v zajatí a poprave Matejovho staršieho brata Ladislava Huňadyho v roku 1457. Kráľovu dôveru dostal Žigmund aj ako sudca. V spore Bratislavčanov s bratríckym vojenským veliteľom Václavom (Vankom) z Rachmanova fungoval ako zmierovateľ.²⁴

Prvým zásadným pokusom, ktorým sa kráľ Matej a grófi snažili ukončiť vzájomné vojenské akcie, bolo pripravované prímerie na rok 1461. Hlavným zmierovateľom grófov spolu s ich skupinou (Bertold Ellerbach, bratislavský župan Andrej Baumkircher a šopronský župan Ulrich Grafeneck) bol rakúsky vojvoda Albrecht Habsburský. V listine vydanéj 7. septembra 1461 sa zaviazali, že nebudú robiť vojenské vpády do Uhorska, stavať pevnosti

¹⁹ CHMEL, Joseph (ed.). *Regesta chronologico-diplomatica Friderici IV. Romanorum regis (imperatoris III.)*. Wien : Peter Rohrmann, 1838, Nr. 3786.

²⁰ WERTNER, Moriz. *Die Grafen von St. Georgen und Bösing*. Wien : Selbstverlag.-Druck von Carl Gerold's Sohn, 1891, s. 55. Hrad Falkenstein dostal zrejme od cisára Fridricha III. Habsburského.

²¹ 1 funt = cca 60 dkg.

²² CHMEL, ref. 19, Nr. 3845.

²³ ILA, ref. 15, s. 56. Gróf Žigmund sa spomína prvý raz na hrade 12. novembra 1460 – CHALOUPECKÝ, Václav (ed.). *Středověké listiny ze Slovenska*. Bratislava : Učená společnost Šafaříkova, 1937, pag. 107, num. 121.

²⁴ CHALOUPECKÝ, ref. 23, pag. 105-109, num. 119-123. **Václav (Vanko) z Rachmanova** († 1461) – bratrícky kapitán (prezývaný Vanko, Mladvenko, Ledvinka); jeden z Jiskrových vojakov, neskoršie bol v spojení s Pankrácom zo Sv. Mikuláša a Aksamitom; po roku 1453 v službách Ladislava Pohrobka; v roku 1458 ohrozoval hraničné územia Rakúskeho vojvodstva (pravobrežie rieky Moravy); vlastnil opevnený dvorec Najbach ležiaci západne od dediny Gajary pri rieke Morave. Dedina Gajary v tom čase patrila k Stupavskému panstvu, ktoré bolo majetkom grófov zo Svätého Jura a Pezinka. Pozri o Vankovi viac SASINEK, František Vítázoslav. Slovanští válečníci v Uhorsku – Václav z Rachmanova. In *Letopis Matice slovenskej*, roč. 10, zv. 2, 1873, s. 5-10.

ani nijak ohrozovať, či škodiť kráľovi Matejovi.²⁵ Spoločne s najvyššími kráľovskými predstaviteľmi na čele s palatínom Michalom Orságom sa dohodli na pokoji zbraní, ktorý mal trvať od 7. septembra do 24. júna nasledujúceho roku. Menovite sa spomína gróf Ladislav, Juraj a jeho synovia Ján a Žigmund. Okrem pokoja zbraní sa dohodli na konečných mierových rokovaníach, ktoré mal pripraviť vojvoda Albrecht s kráľom Matejom Korvínom. Termín rokovania mal dať vedieť Albrecht grófom mesiac dopredu.

Dňa 10. februára 1462 sa grófi definitívne zmierili s kráľom Matejom. Kráľ grófom a ich familiárom odpustil ich zradu a spôsobené škody a vrátil im majetky.²⁶ V tejto listine ďalej uviedol, že sa nemusia obávať odvety z jeho strany a môžu sa slobodne vrátiť na svoje majetky a zároveň ich ubezpečuje, že budú pod jeho ochranou. Ďalej potvrdili aj Matejovi najvyšší dvorskí hodnostári a preláti, že ich nebudú obťažovať a nijako poškodzovať. Medzi nimi boli: ostrihomský arcibiskup a najvyšší kráľovský kancelár Dionýz zo Seče, varadínsky biskup Ján Vitéz, palatín Michal Orság, kráľovský taverník Ján z Rozhanoviec, sedmohradský vojvoda a sikulský župan Ján Pangrác z Dengelegu a kráľovský pokladník Imrich Zápoľský. O rok neskôr sa s kráľom Matejom Korvínom zmieril na prianie cisára Fridricha III. aj posledný vzdorujúci gróf Ladislav IV.²⁷

Kúpou panstva Kopčany (Kittsee) v roku 1463 od grófa Petra a Mikuláša Kaplěra za 12 000 zlatých si upevnili postavenie v Mošonskej župe. Vydavateľom listiny je Zdeněk zo Šternberka²⁸, ktorý bol aktívnym podporovateľom Mateja Korvína. Tu sa píše: „*Zdeněk ze Šternberka naywyssy purkrabye prazsky, wyznavam tiemto listem, jakoz medzi wyssocevrozenymi pany, panem Hannusem (Ján III.) a panem Sigmundem (Žigmund), hrabyemi ot Swateho Girzie a s Pesinka s gedne, a vrozenymi panossemi Mikollassem a Petrem Kaplerzi z Sulewicz a z Wiertenberka s strany druhé ruoznice, prze, nesnaze a zasstie byli gsu vznikli zwlasstie o wyplatu twrze Ketze (Kittsee = slov.*

²⁵ DL 15.634 (1461 IX 7).

²⁶ DL 15.696 (1462 II 10); DL 15.699 (tranzumpt predošlej listiny [DL 15.696] – 1464 VI 8): „...*Quod quia nos habita dispositione et concordia cum fidelibus nostris magnifici Johanne et Sigismundo comitibus de Bozyn et de Sancto Georgio eidem omnes et quoslibet excessus, offensas et delicta dampnaque et iniurias ac alia quelibet malorum genera contra Maiestatem nostram ac regnum nostrum Hungariae et regnicolas per ipsos qualitercunque hactenus perpetratos et commissa indulsumus, ideo ut iidem Johannes et Sigismundus comites de nostra benevolentia et de sua securitate certiores reddantur, ac deinceps per omnia tuti sint et securi atque omnis suspitis de nobis ab eorum animo emoveantur...eisdem Johannem et Sigismundum comites certos facimus et assecuramus, nihil in vindictam ratione premissorum nos agere velle contra eos, et quod nullo unquam tempore eisdem ...propter premissa aliquod dampnum aut nocumentum vel violentum aliquid et iniuriosum inferemus aut inferrei faciemus, sed quotienscunque eisdem vel eorum alteri placuerit ad nos et ad curiam nostram venire ibique more aliorum fidelium nostrorum baronum et regnicolarum regni nostri conversari, stare, pausare, morari et redire ad propria valeant...“*

²⁷ DL 15.854 (1463 VII 19).

²⁸ Vodca katolíckych českých stavov a protivník Juraja Poděbradského. Ponúkol českú korunu uhorskému kráľovi Matejovi Korvínovi a zaslúžil sa o jeho voľbu za českého (proti)kráľa v roku 1469.

Kopčany)...*a zbožiem nadepsani pani hrabie kralowi milosti, krále uherskeho daniem pravo k vyplaczenie gmiely a magie...*“²⁹ Grófi tak získali dôležité strategické panstvo, ktorého majetkom bolo výnosné mostné mýto na Dunaji.

Neskôr v roku 1465 zásluhou Mateja Korvína boli grófi Ján a Žigmund uvedení do vlastníctva Stupavského panstva s hradom Pajštún napriek tomu, že to bol majetok pezinskej línie rodu.³⁰ V roku 1476 si však tento majetok vzali od pezinskej línie do zálohu, čím uznali jej majetkové práva.³¹

Grófi zo Svätého Jura a Pezinka sa stali majiteľmi rozsiahleho územia, ktorého základňou bol najmä Bratislavská a Mošonská župa. V Bratislavskej župe boli grófi takmer neobmedzení páni. Ich majetky sa rozkladali na väčšine jeho územia. Kontrolovali dôležité obchodné cesty smerom do Trnavy, Rábu (Győr), Šoprone a Viedne a ich majetky obkolesovali z každej strany mesto Bratislava.

Aj Matej Korvín sa nakoniec zmieril s cisárom Fridrichom. Ten mu vrátil kráľovské insígnie a 29. marca 1464 mohol byť Matej korunovaný svätoštefanskou korunou za uhorského kráľa. Nástrojom moci korunovaného kráľa sa stala najmä výkonná administratíva, ktorú predstavovala predovšetkým kráľovská kancelária a kráľovská pokladnica ako najvyšší finančný úrad. Podstata Matejových úspechov spočívala aj v tom, že si na rozhodujúce posty štátnej správy vedel vybrať a dosadiť vzdelaných, schopných a pritom jemu oddaných ľudí. Predovšetkým vďaka tomu mohol uskutočniť viacero reforiem, ktoré zmenili vnútorný život Uhorska. Isté však je, že bratia Ján a Žigmund boli niekoľko rokov v službách cisára Fridricha, kde preukázali svoj talent a schopnosti. Ján sa obratne pohyboval v diplomacii a Žigmund bol výborný taktik a veliteľ vojska.³²

Matej Korvín v roku 1465 presadil grófa Jána III. na post sedmohradského vojvodu a v roku 1466 bol zvolený k nemu aj Jánov brat gróf Žigmund a Bertold Ellerbach z Monyorókeréku.³³ Vicevojvodami sa stali Ladislav Nádaždi a Mikuláš Vízaknai. Mikuláš však zakrátko zomrel († 3. marca 1466) a na jeho miesto nastúpil Ján Illyei.³⁴ Vicevojvodovia boli zástupcami grófov, pričom mali výkonnú moc počas neprítomnosti vojvodu.

²⁹ KNIEZSA, István (ed.). *Stredoveké české listiny/Középkori cseh oklevelek*. Budapest : Akadémiai kiadó, 1952, pag. 16-19, num. 6.

³⁰ DL 16.211 (1465 VI 5); DL 16.212 (tranzumpt Rábskej kapituly – 1465 VII 8).

³¹ DL 17.766 (1476 II 5). Bálint Ila nesprávne uvádza rok 1478. ILA, ref. 15, s. 56.

³² Gróf Žigmund sa spomína napríklad počas ťaženia proti Osmanom v roku 1464. DL 16.033 (1464 VII 14).

³³ LÁZÁR, Miklós. *Székely ispánok és alispánok*. In *Századok*, 14, 1880, s. 810-813. Sedmohradsko bolo v tom čase sídlom početného etnika Sasov a pravdepodobne aj táto skutočnosť zavážila, že sa grófi, ktorým bolo nemecké prostredie blízke, dostali na tento významný krajinský post.

³⁴ KORDÉ, Zoltán. Szentgyörgyi János erdélyi tevékenysége 1465 – 1467-ben. In *Studia professoris - professor studiorum: tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára*. ALMÁSI, Tibor – DRASKÓCZY, István – JANCSÓ, Éva (eds.). Budapest 2005, s. 148.

Svoje výborné služby preukazovali grófi Ján a Žigmund aj Matejovi Korvínovi, no v roku 1467 sa proti nemu v Sedmohradsku postavil gróf Ján. Treba však uviesť aj dôvody povstania a celkovú situáciu v krajine.³⁵ Matej Korvín sa ešte v začiatkoch vlády zaviazal, že nebude vyrubovať mimoriadne dane, okrem obvyklej ročnej komorskej dane (portálna daň). Tento sľub však nedodržel a zaviedol v krajine viaceré nové dane.. Zásadnú daňovú reformu uskutočnil v roku 1467 a postupoval pri nej veľmi dômyselne, keď napríklad tridsiatok (*tricesima*), ktorý mal charakter pohraničného cla vo výške 5 až 6 % z vyváženého i dovážaného tovaru, obsahovo ponechal v platnosti, no premenoval ho na korunné clo (*vectigalia coronae*). Sledoval tým rozšírenie platenia tejto dane, pretože novú daň museli platiť aj kupci a obchodníci, ktorí boli od platenia starého tridsiatku oslobodení. Podstatou jeho daňovej reformy však bolo to, že zrušil starú poddanskú daň (*lucrum camerae* – komorský ošoh; portálna daň), ktorá sa platila od usadlosti vo výške 20 denárov a nahradil ju novou kráľovskou daňou (*tributum fisci regalis*). Táto daň sa platila od každej domácnosti v usadlosti, čo zvýšilo výšku financií v kráľovskej pokladnici.³⁶ Dovtedajšie privilégia stratili platnosť. Išlo napríklad o sedmohradských poddaných, ktorí nemuseli od roku 1366 odvádzať portálnu daň. Sedmohradskom prešla búrka nevôle z vyrubovania nových daní a nerešpektovania starých privilégii.³⁷

V roku 1465 vymenoval kráľ Matej grófa Jána na vojvodský stolec, aj preto aby potlačil nepokoje v Sedmohradsku. Mal upokojiť sociálne napätie a zabezpečiť ukončenie nepokojov a fungovať ako sprostredkovateľ kráľa so Sikulmi. Všetko sa ale obrátilo proti kráľovi, hoci nevieme, či sa do týchto udalostí zapojili grófi aj priamo. Do vedenia povstania proti novým nariadeniam sa postavili dvaja sedmohradskí šľachtici Benedikt Veress a Ladislav Suky. Spočiatku to bola nespokojnosť spojená s reptaním a kritikou Matejovej vlády. Neskôr však vyvrcholila do otvorenej rebélie.³⁸ Sedmohradsko vyhlásilo nezávislosť ako nové kráľovstvo a korunu ponúklo sedmohradskému vojvodovi Jánovi zo Svätého Jura a Pezinka. Ten mal za sebou aj podporu najvyššej sedmohradskej šľachty.

Gróf Ján sa najprv rastúcemu hnutiu ticho prizeral, no napokon súhlasil. V presvedčení, že je to správny čin, ho utvrdila aj sedmohradská šľachta, ktorej väčšia časť sa spolu s Valachmi vzoprela kráľovi. Kronikár Mateja Korvína, Ján z Turca, uvádza: „*Množstvo*

³⁵ K sedmohradskej šľachte pozri MÁLYUSZ, Elemér. Hungarian Nobles of Medieval Transylvania. In *Nobilities in Central and Eastern Europe: Kinship, Property and Privilege. History & Society in Central Europe 2. Medium aevum quotidianum*. BAK, János (ed.). Budapest : Hajnal István Alapítvány, 1994, s. 25-53.

³⁶ SEGEŠ, Vladimír. Havran vo výšinách moci – Matej I., zvaný Korvín. In *Kniha kráľov : Panovníci v dejinách Slovenska a Slovákov*. SEGEŠ, Vladimír – VIŠVÁDER, František (ed.). Bratislava : Kleio, 1998, s. 178.

³⁷ Pozri bližšie KORDÉ, ref. 34, s. 151-153.

³⁸ Priebeh povstania opisuje WERTNER, ref. 20, s. 53-54. No neuvádza pramenný materiál.

ľudí a najviac v Sedmohradsku sa stavia proti kráľovi Matejovi, kde osov v spoločenskom rozvoji sotva môže byť pociťovaný. Dňa 18. augusta 1467 vodcovia šľachticov, Sikulov a Sasov uzavreli medzi sebou riadne spojenectvo, zvolili si piatich barónov za „správcov a popredných“, a to aj kráľom menovaných vojvodov a Imricha a Štefana Zápoľskovcov.“³⁹

Hlavným dôvodom vzbury bolo podľa Jána z Turca vymenovanie grófa Jána za nového vládcu (*novus princeps*) Sedmohradska. Nových vojvodov určených kráľom sa gróf Ján zdráhal vymenovať do úradu, hoci to bolo jeho povinnosťou. Kráľ Matej však nechcel, aby bolo Sedmohradsko ohniskom rebélie proti jeho vláde, ktorá sa mohla preniesť aj na ďalšie časti Uhorska. Pre nedostatočnú obranu priesmykov vnikol Matej Korvín z Klužu (rum. Cluj-Napoca, maď. Kolozsvár) s 12-tisícovým vojskom na územie Sedmohradska. Vyľakaná šľachta zložila zbrane. Benedikt Veress aj s prívržencami utiekol do Poľska.

Matej sa diplomatickou cestou poistil. Pripomenul dohody, na základe ktorých nemá český kráľ zasahovať do tejto situácie. Miešaním do vnútropolitických záležitostí by bolo napríklad vzatie pod ochranu grófov Jána a Žigmunda.⁴⁰ Sprostredkovateľ u českého kráľa Juraja Poděbradského, Albrecht Kostka z Postupíc (*de Postupicz*),⁴¹ napísal uhorskému kráľovi Matejovi v odpovedi, že by tiež pokladal takéto konanie v rozpore s predošlými vzájomnými dohodami.⁴² Grófovi Jánovi nezostala iná možnosť, iba sa vzdať a pokorne požiadať o odpustenie. Matej nakoniec grófa Jána III. potrestal len odobratím úradu sedmohradského vojvodu.⁴³ Napriek tomu, že sa už viac nedostali na vyššie krajinské posty, kráľ Matej aj naďalej využíval služby grófov Jána a Žigmunda. Gróf Žigmund, ako Matejov bývalý vojenský veliteľ proti Osmanom, zastával aj naďalej najvyššie posty v jeho vojsku. Gróf Ján sa uplatnil skôr v diplomacii. Kráľ po povstaní nesiahol ani na majetky grófov,

³⁹ THUROCZ, Johannes de. *Chronica Hungarorum. II. Comentariorum. 2. Ab anno 1301 usque ad annum 1487.* MÁLYUSZ, Elemér – KRISTÓ, Gyula (eds.). Budapest : Akadémiai Kiadó, 1988, s. 421-422: „*Multitudo hominum maxima in Transylvania, ubi in evolutione sociali progressus vix sentiri poterat, Matthiae adversabantur. Ductores nobilium, Siculorum at Saxonum die 18 mensis Augusti anno 1467 societatem veram inter se iunxerunt, quinque barones “directores et antecessores” sibi elegerunt et quidem vaivodas a rege nominatos atque duos fratres, Stephanum de Zapolya et Emericum de Zapolya.*“

⁴⁰ FRAKNÓI, Vilmos (ed.). *Mátyás király levelei (ďalej iba MKL) I.* Budapest : MTA, 1893, pag. 201, num. 138: „*Mathias etc. Magnifico Alberto Kosthka de Postupicz advocato marchionatus Lusatie etc. amico nostro. De facto Blasii Podmenyczky bona mens Mathie ad servanda federa; se infra tertium diem proximum futurum ad partes inferiores regni profecturum, secumque dominum Strigoniensem abducturum. De infidelitate vayvode Transilvanie Joannis Groff de Bozyn proditoris. Rogat, ne Sigismundus Groff de Bozyn, frater Joannis a rege Bohemie in familiam et protectionem suscipiatur...*“

⁴¹ Albrecht Kostka bol v tomto období právnym zástupcom markgrófstva Lužice.

⁴² MKL I, pag. 202, num. 138: „*...Deinde questa est maiestatis vestra de Joanne et Sigismundo comitibus de Pösing super fredifragio, hortans me (ut) apud regem meum interventor sim, ne comites eosdem in suam familiam et protectionem accipiat, neve se de ipsis quomodolibet intromittat; quod si secus factum fuerit, id contra federa mutua futurum; postulationem suam hac equitate confirmans, quia recusavit quosdam dominos de Moravia in suam protectionem accipere, ne pacis federibus contraire videretur; seque similia a serenissimo rege meo expectare contestando.*“

⁴³ WERTNER, ref. 20, s. 54.

ba skôr naopak. V nasledujúcom roku im potvrdil viaceré majetky, medzi ktorými boli hrady Červený Kameň, Devín a Branč⁴⁴ a dediny Senec a Čeklís⁴⁵. Mladý Huňady sa takto odvdľačil grófom za to, že mu prenechali hrad Branč, ktorý sa mal stať oporným bodom pri jeho invázii na Moravu. Matejovým dôvodom ťaženia bola podľa jeho slov ochrana českých a moravských katolíkov, no základným impulzom bol už dlhšiu dobu otvorený konflikt z českým kráľom Jurajom z Poděbrad. Grófi dostali ďalej od kráľa záruku, že ak by nedokázal ochrániť ich majetky, menovite Devín a Červený Kameň, vyplatí im 5 000 zlatých.

V roku 1469 predali grófi hradné panstvo Scharfeneck Matejovi Korvínovi za 6 000 zlatých.⁴⁶ Pre Mateja mal tento hrad strategický význam najmä preto, že strážil hranice Uhorska s Rakúskym vojvodstvom v blízkosti Viedne a Viedenského Nového Mesta.

V roku 1476 sa gróf Ján III. a jeho mladší brat Peter V. so sprievodom zúčastnili diplomatickej misie smerujúcej do Neapola spolu s približne 800 Matejovými žoldniermi. Cieľom bolo priviesť druhú manželku pre Mateja Korvína, neapolskú princeznú Beatrix Aragónsku.⁴⁷ V polovici júna 1476 opustil sprievod Budín. Samotného grófa Jána sprevádzalo 36 jazdcov na koni.⁴⁸ Na začiatku septembra dorazila delegácia cez Benátky, Ferraru a po plavbe cez Jadranské more oboplávajúc Apeninský polostrov do Neapola. Gróf Ján zo Svätého Jura a Pezinka v Neapole viedol jednanie spolu s varadínskym biskupom Jánom Filipcom a sedmohradským vojvodom Jánom Pangrácom z Dengelegu. Niekoľko dní po sobáši *per procuram* (v zastúpení), konajúcom sa v polovici septembra, sa vydalo posolstvo na spiatočnú cestu. Lode znovu smerovali k Jadranskému moru a po veľkej búrke z 13. na 14. októbra s ťažkosťami dorazili do blízkosti prístavného mesta Chioggia asi 30 km južne od Benátok. Odtiaľ smerovali do Ferrary, kde Beatrix navštívila svoju sestru Eleonóru vydatú za miestneho vojvodu. Po slávnostiach vo Ferrare sa dostali do Uhorska cez Benátky, Treviso a Villach. Nakoniec bola Beatrix po príchode 12. decembra korunovaná v Stoličnom Belehrade za uhorskú kráľovnú.

Na žiadosť viacerých uhorských veľmožov dostali obaja grófi počas tejto služby od Beatricinho otca, neapolského kráľa Ferdinanda I., vyznamenanie – rád Panny Márie.⁴⁹

⁴⁴ DL 16.657 (1468 IV 11); DL 16.722 (1468 X 9).

⁴⁵ DL 16.656 (1468 IV 11).

⁴⁶ DL 16.913 (1469 X 19).

⁴⁷ FESSLER, Ignaz Aurelius (ed.). *Die Geschichten der Ungern und ihrer Landsassen V.* Leipzig : Johann Friedrich Gleditsch, 1822, s. 326. O Beatrix Aragónskej pozri bližšie BERZEVICZY, Albert. *Beatrix kiralyné (1457 – 1508)* [online] Dostupné na internete: <<http://mek.oszk.hu/05800/05825/html>>; KALOUS, Antonín. *Uherský a český kráľ Matyáš Korvín (1443 – 1490)*. České Budějovice : Veduta, 2009, s. 294.

⁴⁸ BERZEVICZY, ref. 47.

⁴⁹ NAGY, Iván – NYÁRY, Albert (eds.). *Magyar diplomáciai emlékek Mátyás király korából 1458-1490 II.* Budapest : MTA, 1877, pag. 329-330, num. 226. Spolu s nimi dostal toto vyznamenanie aj český šľachtic Henrich a uhorský magnát Peter Gereb – bratranec Mateja Korvína.

Antonio Bonfini, dvorský kronikár Mateja Korvína, opísal vo svojom monumentálnom diele grófa Jána zo Svätého Jura a Pezinka ako urodzeného muža, rozvážneho, s veľkou autoritou a prevyšujúceho ostatných urodzenosťou.⁵⁰

Gróf Žigmund pomáhal Matejovi skôr na vojenskom poli. Panovník bol zaneprázdnený najmä 10-ročným vojenským ťažením proti Českému kráľovstvu (1468 – 1478) a výbojmi na rakúskom území proti rímsko-nemeckému cisárovi Fridrichovi Habsburskému (1477 – 1487), ktoré trvali taktiež jedno desaťročie. Tieto boje však nevedli dlhé roky k víťaznému koncu. Dôvodom bol aj silnejúci nápor Osmanov na uhorské územie, ktoré odpúťovali uhorské sily. Gróf Žigmund pôsobil v týchto bojoch ako jeden z významných veliteľov Matejovho žoldnierskeho vojska.⁵¹ V prvom desaťročí Matejovej vlády toto vojsko tvorilo sotva pár tisíc vojakov. Jadrom boli ostrieľaní huňadyovskí familiári a bývalí bratrci. V začiatkoch uhorsko-českej vojny malo okolo 6 až 8 tisíc žoldnierov, ktorých prvým veliteľom bol Čech František z Hája. Počas rakúskeho ťaženia vzrástol ich počet na približne 25 000 až 30 000 mužov.⁵² V čase najväčšej slávy predstavovalo Matejovo vojsko jednu z najväčších armád vo vtedajšej Európe. Bola vlastne prvou pravidelnou a stálou uhorskou armádou, pretože dovtedajší uhorskí králi si síce najímali žoldnierov, no zväčša len v malých počtoch a na určitý, obyčajne krátky čas.⁵³

V 80. a na začiatku 90. rokoch nemáme veľa správ o Jánovi a Žigmundovi. Pravdepodobne nezasahovali už priamo do politického diania v krajine a venovali sa správe svojich rozsiahlych panstiev. To dokazujú aj viaceré spory, ktoré mali grófi s Bratislavčanmi. Napríklad v roku 1492 zakázal uhorský kráľ Vladislav II. Jagelovský grófovi Žigmundovi požadovať od Bratislavčanov mýto. Kráľ ďalej dodal, že ak však má na to oprávnenie, nech ho gróf predloží. V druhej časti listiny sa hovorí aj o poplatkoch z viníc, ktoré mali Bratislavčania od grófov v prenájme.⁵⁴ Od uhorskej kráľovny Beatrix dostali grófi Ján a Žigmund v roku 1490 dom v Budíne.⁵⁵ Hoci od roku 1467 bratia Ján a Žigmund nezastávali

⁵⁰ BONFINI, Antonio. *Historia Panonica: sive Hungaricarum rerum decades IV*. SAMBUCUS. Joannes (ed.). – : Colloniae Agripinae, 1690, decada 4, liber 1, odsek 12: „...*Ea namque tempestate Joannes, comes ejus plage, ut ajunt, Vaivoda, Provinciam á Rege sibi traditam cum imperio tenebat: vir nobilitate, prudentia, autoritate, viribusque praestans, natus é domo sancti Georgii, que inter Ungaros nobilissima semper habita...*“

⁵¹ Gróf Žigmund sa spomína u Bonfiniho v častiach – (decada.liber.odsek - III.10.5 a 20 a 35-50 a 65 a 75 a 80; IV.9.115 a 120 a 135).

⁵² KALOUS, ref. 47, s. 109.

⁵³ SEGEŠ, ref. 36, s. 179. O vojenstve v Uhorsku pozri bližšie – SEGEŠ, Vladimír. *Vojenstvo v Uhorsku v období neskorého stredoveku* (dizertačná práca, Historický ústav SAV, 2003), 261 s.; resp. SEGEŠ, Vladimír: *Od rytierstva po žoldnierstvo. Stredoveké vojenstvo v Uhorsku so zreteľom na Slovensko*. Bratislava : MO SR vo Vyd. a inf. agentúre, 2004, 263 s.

⁵⁴ Ministerstvo vnútra SR, Archív mesta Bratislavy, Zbierka stredovekých listín (ďalej iba **AMB**) **AMB**, č. 3958 (1492 X 10).

⁵⁵ *DL* 19.662 (1490 VII 18).

žiadny dvorský úrad, patrili napriek tomu medzi najmocnejších magnátov Uhorska. Pri súpise najväčších majiteľov bandérii kráľovstva z roku 1492 boli na prvých miestach Ján Korvín, ďalej Vavrinec z Iloku, spišský župan Štefan Zápoľský, po ktorom hneď nasledovali grófi Ján a Žigmund zo Svätého Jura a Pezinka.⁵⁶

Gróf Ján zomrel v roku 1492 a jeho brat o rok neskôr. Ján nezanechal po sebe mužského potomka a jediný mužský potomok grófa Žigmunda, Tomáš VII., sa usadil na Devínskom hrade.

Aj napriek týmto rozporom sa grófom darilo, no najmä grófovi Petrovi V., ktorého služby využíval Vladislav II. Jagelovský. V roku 1491 slúžil gróf Peter na poste budínskeho kapitána.⁵⁷ V roku 1498 bol menovaný na post sedmohradského vojvodu a od roku 1500 až do svojej smrti v roku 1517 bol krajinským sudcom. Dobré vzťahy s kráľom Vladislavom Jagelovským udržoval aj syn grófa Žigmunda, gróf Tomáš, ktorý bol v roku 1499 mošonským županom. Zaujímavosťou je, že v roku 1497 gróf Tomáš požiadal bratislavskú mestskú radu, aby mu poslala do Devína zbrane na poľovačku usporiadanú pri príležitosti kráľovej návštevy.⁵⁸ Gróf Tomáš bol teda hosťiteľom kráľa Vladislava II., čo nepriamo ukazuje na jeho dobré hospodárske a finančné možnosti. Grófove dobré majetkové pomery priamo dokladá listina z roku 1501, v ktorej žiadal bratislavského mešťanostu o povolenie voľného prechodu pre desať povozov, ktoré mu viezli víno z Červeného Kameňa do Óváru.⁵⁹

V roku 1504 získal gróf Peter dediny v blízkosti Šamorína: Čilistov (časť Šamorína), Mliečno (časť Šamorína) a tiež dedinu Dunakiliti a Szent Márton.⁶⁰ Ďalší zo synov grófa Juraja III., gróf Krištof I., išiel v šľapajach svojich starších bratov Jána a Žigmunda, čo sa týka politickej orientácie. Krištof sa stal v roku 1506 radcom cisára Maximiliána I. Habsburského (syna cisára Fridricha III.).⁶¹ Cisár Maximilián grófom polepšil ich dovtedajší erb.⁶²

Zakrátko však Krištof zomrel († 1510) a podľa M. Wertnera mal byť pochovaný v Kostole Narodenia Panny Márie v Marianke.⁶³ V jeho testamente aj spomína dar pre tento kostol, ktorý však zrealizoval po jeho smrti až jeho starší brat Peter V.⁶⁴

⁵⁶ SEGEŠ, ref. 53, s. 83.

⁵⁷ DL 88.753 (1491 II 22).

⁵⁸ AMB, č. 4057 (1497 I 19).

⁵⁹ AMB, č. 4226 (1501 VII 5).

⁶⁰ DL 21.383 (tranzumt Bratislavskej kapituly – 1505 III 13).

⁶¹ DL 21.614 (1506 X 24).

⁶² DL 21.827 (tranzumt pôvodnej listiny – 1508 IV 8).

⁶³ Kostol Narodenia Panny Márie bol založený rehoľou pavlínov v roku 1377. Bola tu pochovaná prvá žena Krištofovo staršieho brata grófa Žigmunda – Kunhuta /Kunka/ z Cimburka († 1461). Niet však žiadneho hmatateľného dôkazu, že by bol v tomto kostole gróf Krištof pochovaný.

⁶⁴ WERTNER, ref. 20, s. 78.

Začiatkom 16. storočia sa však gróf Peter dostal do dlhov a musel sa vzdať niektorých majetkov na Morave. V roku 1505 predal hrady Vsetín a Ždánice s rovnomennými mestečkami pánom z Kunštátu za 13 200 zlatých.⁶⁵ O desať rokov neskôr (v roku 1515) postúpil gróf Peter všetky práva, ktoré mal v Lamberku, Žigmundovi Kaffunkovi.⁶⁶

Vo svojom testamente spísanom v roku 1514 odkázal gróf Peter všetky svoje majetky grófovi Františkovi a Wolfgangovi a svojej manželke Žofii z Valdštejna.⁶⁷ Gróf František získal hrady Devín a Plavecký hrad a gróf Wolfgang hrad Óvár a Kittsee. Ostatné rodové majetky – Svätajurský hrad, Pezinský hrad, hrad Eberhard, Pajštún a mestečko Rust (pri Neziderskom jazere) mali spravovať spoločne. Rovnako Červený kameň dostali bratia František a Wolfgang do spoločného užívania, avšak Žofii z Valdštejna mali za neho vyplatiť 27 000 zlatých. Mestečko Slavkov s hradom a priliehajúcimi dedinami mohli po dohode so Žofiou grófi odpredať.

Okrem majetkovoprávných záležitostí sa gróf Peter postaral aj o slúženie omší v Kostole sv. Juraja vo Svätom Jure. K rektorovi (kaplánovi) kaplnky sv. Trojice alebo jeho zástupcovi mali byť pridelení traja kňazi s tromi miništrantmi. Každý pondelok mali slúžiť zádušnú omšu za tam pochovaných členov grófskej rodiny. Cez utorky mali byť spievané modlitby (vešpery) a slúžené dve zádušné omše. Ďalej mal kaplán kaplnky kostola v mestečku Rust odvádzať dvakrát ročne (na sv. Juraja – 24. apríla a sv. Michala – 29. septembra) grófom poplatok po 6 zlatých. V kostole sv. Juraja bol podľa všetkého gróf Peter aj pochovaný, no jeho náhrobná doska sa nezachovala.

⁶⁵ MATĚJEK, František (ed.). *Moravské zemské desky : kraj Olomoucký II. (1480 – 1566)*. Brno : Zemská banka pro Moravu, 1948, s. 151-152.

⁶⁶ KNIEZSA, ref. 17, pag. 93-94, num. 59.

⁶⁷ DL 22.623 (tranzumpt pôvodnej listiny – 1514 VI 28).

The Counts of Svätý Jur and Pezinok during the reign of Matthias Corvinus and Wladislas II. Jagiello

The Counts of Svätý Jur and Pezinok reconciled with the Holy Roman Emperor Frederick III. after the death of Ladislaus the Posthumous, against whom they organized several campaigns. They opposed Matthias Corvinus until the year 1462. The King appointed brothers John and Sigismund of Svätý Jur and Pezinok respectively as *vaivoda Transsilvanus* after the reconciliation. In spite of this act, Count John joined the rebellion against King Matthias again. Counts were punished only by a revoking of the *vaivoda Transsilvanus* title at the end of rebellion, even though such treachery usually resulted into the capital punishment. In a following year (1468), King Matthias confirmed possession of those properties which they had acquired during his reign – despite all their previous acts. The main reason was the fact that he planned to take advantage of their military and diplomatic services in the future. Count Sigismund showed his loyalty in battles against Czechs and Ottoman, as one of the army commanders. On the other hand, Count John III. as well as his elder brother Peter V. demonstrated their abilities especially in diplomacy. In 1476 Counts John and Peter took a part in a diplomatic errand to Naples accompanied by 800 of King's soldiers. They aimed to accompany the second wife for Matthias Corvinus, Beatrix de Aragon to the Kingdom of Hungary. Count John led successful negotiations in Naples.

During the reign of Wladislas Jagiello, particularly Peter gained prominence as the *vaivoda Transsilvanus* (1498 – 1510) and then as *iudex curie* (1500 – 1517). Counts of Svätý Jur and Pezinok were still the followers of Habsburgs, which was detested by a major part of nobility. However, the nationally orientated part of aristocracy of the Kingdom of Hungary did not dare to intervene against the Counts of Svätý Jur and Pezinok. This attitude was even strengthened when Wladislas Jagiello appointed Count Peter as *iudex curie* in 1500. Count Peter held this position up to his death in 1517.

Keywords: Matthias Corvinus, Wladislas II. Jagiello, mercenary army, Emperor Frederick III. Habsburg, rebellion in Transylvania in 1476

http://www.fphil.uniba.sk/index.php?id=historia_nova

GAHÉR, Daniel. Grófi zo Svätého Jura a Pezinka za vlády Mateja Korvína a Vladislava II. Jagelovského. In *Štúdie k jubileu Jána Kollára*. Historia nova 5. [online] Bratislava : Stimul, 2012, s. 52-64. Dostupné na internete:

<http://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/ksd/Hino5.pdf>